

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи екології

для студентів

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	054 «Соціологія»
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	«Соціологічне забезпечення управлінських процесів»
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	20__/20__
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	2
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Анатолій ПОДОБАЙЛО

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник: Анатолій ПОДОБАЙЛО, к.б.н., доцент кафедри екології та зоології ННЦ «Інститут біології та медицини»

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. зав. кафедри екології та зоології

_____ Анатолій ПОДОБАЙЛО

Протокол № 17 від «19» 05 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією ННЦ «Інститут біології та медицини»

Протокол від «20» 06 2023 року № 6

Голова науково-методичної комісії _____ Наталія СКРИПНИК

(підпис)

Погоджено з науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії _____ Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

(підпис)

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів з основними фундаментальними положеннями теоретичної екології, принципами функціонування екологічних систем, особливостями взаємозв'язків біосфери і техносфери, з глобальними і регіональними екологічними проблемами, з проблемами ресурсно-еколого-економічного спрямування, а також забезпечити відповідні сучасним вимогам знання студентів про загальні закономірності виникнення та розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, в першу чергу техногенного характеру, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати – основні життєві форми організмів.
2. Вміти – здійснювати аналіз і інтерпретацію результатів досліджень.
3. Володіти елементарними навичками – роботи з довідковою літературою та представленням інформації.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Обов'язкова навчальна дисципліна "Основи екологія" є складовою циклу фундаментальної, гуманітарної та загальноекономічної підготовки фахівців. Введення до навчального плану даної дисципліни рекомендовано Науково-методичною радою університету оскільки екологізація всіх сфер діяльності людини є загально визнаним пріоритетом держав і міжнародних інституцій в галузі вищої освіти.

- 4. Завдання (навчальні цілі):** В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен
- визначити і розуміти основні екологічні закономірності у природі та житті людини;
  - набути навички екологічного мислення з метою гармонізації користування благами природи та покращення соціальних комунікацій;
  - формування навичок взаємодії з оточуючим середовищем та в різних соціальних групах.
  - обирати адекватні підходи щодо оцінки екологічної ситуації;
  - аналізувати результати екологічних досліджень;
  - знаходити і виокремлювати важливі екологічні аспекти в технічній, економічній та суспільній сферах діяльності людини;
  - оцінювати роль екологічних факторів у розвитку і функціонуванні різних об'єктів людської діяльності.

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

ЗК 06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання				
1.1	Знати базовий понятійно-категоріальний апарат екології		Лекція, самостійна робота	Тест	20
1.2	Знати правила та принципи охорони довкілля та природокористування із зазначенням прикладів їх реалізації.		Лекція, самостійна робота	Тест	20
1.3	Знати основні принципи ефективної реалізації природоохоронних дій та екологічних проектів		Лекція, самостійна робота	Тест, реферат	20

2.1	Вміти визначати проблеми довкілля, що впливають на прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування	Лекція, самостійна робота	Тест, реферат	20
2.2	Вміти представляти широкому загалу результати пошуку та аналізу інформації про актуальні проблеми довкілля	Лекція, самостійна робота	Тест, реферат	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	Програмні результати навчання (назва)				
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2
ПРН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.	+				+
ПРН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.		+	+	+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота 1, (тест): РН 1.1. – 30 балів/20 балів.
Контрольна робота 2 (тест): РН 1.2 – 30 балів/20 балів.
2. Реферат 1: РН 1.3. – 20 балів / 10 балів.
Реферат 2: РН 2.1,2.2. – 20 балів /10 балів.

- підсумкове оцінювання

- форма оцінювання – залік;
- Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Якщо студент протягом семестру не набрав мінімальну кількість балів, він може отримати їх шляхом виконання завдань самостійної роботи та усного відпрацювання пропущених занять.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових частин (бали, отримані під час контролю (за виконання тестових завдань); бали, отримані за виконання самостійної роботи (рефератів).

Зміст курсу поділений на 2 змістовні частини. Кожний змістовна частина включає в себе лекції, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовну частину 1 (ЗЧ1) входять теми 1-5, у змістовну частину 2 (ЗЧ 2) – теми 6-10.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожної змістовної частини, зокрема Реферат 1 (середина квітня) і Реферат 2 (кінець травня). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- повнота розкриття питання
- логіка викладення
- використання основної літератури
- використання додаткової літератури
- аналітичні міркування

- використання додаткової літератури
- аналітичні міркування
- вміння робити висновки

Після завершення відповідно Змістовної частини 1 і Змістовної частини 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 (середина квітня) і Контрольна робота 2 (кінець травня). Завдання з тестування містять по 10 запитань. Правильна відповідь на кожне із запитань оцінюється в 3 бали.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перескладання самостійної роботи, контрольних робіт здійснюється відповідно до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

Назва лекцій	Кількість годин	
	лекцій	С/Р
1. «Основи теоретичної екології та її прикладні аспекти»		
Тема 1. Предмет, завдання та основні поняття екології. Методологія й методи екологічних досліджень	2	3
Тема 2. Поняття «середовище існування живих організмів». Екологічні фактори (екочинники). Загальні закони дії екочинників. Класифікація екочинників. Основні закономірності їх дії	2	3
Тема 3. Екологічна ніша – центральне поняття екології. Основні параметри екологічної ніші. Основи популяційної екології	4	3
Тема 4. Основи синекології. Структурно-функціональна організація екосистем. Динаміка екосистем.	2	2
Тема 5. Особливості функціонування біосфери – глобальної екосистеми Землі.	2	2
<i>Контрольна робота 1</i>	2	-
<i>Самостійна робота</i>	-	2
2. «Прикладна екологія та охорона середовища існування людини»		
Тема 6. Науково-технічний прогрес, розвиток цивілізації та екологія.	2	4
Тема 7. Проблема забруднення довкілля. Основні типи забруднення навколишнього середовища.	2	3
Тема 8. Екологічні проблеми повітряного середовища та його охорона.	2	3
Тема 9. Екологічні проблеми водного середовища та його охорона.	2	3
Тема 10. Екологічний моніторинг як спосіб контролю за станом навколишнього середовища	2	2
<i>Контрольна робота 2</i>	2	-
<i>Самостійна робота 2</i>	-	2
ВСЬОГО	26	32

Загальний обсяг годин **60 год.**, в тому числі:

Лекції – **26 год.**;

Самостійна робота – **32 год.**;

Консультація – **2 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

- 1 Барановський В. Л. Екологічний атлас України – К.: Географіка, 2000 – 44 с.
- 2 Білявський Г. О., Бутченко Л. І. Екологія (теорія та практикум). – К.: Лібра, 2006 – 368 с.
- 3 Гандзюра В. П. Екологія. Навчальний посібник – К.: «Сталь», 2011 – 375 с.
- 4 Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. д. е. н., проф. Л. Г. Мельника – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 654 с.
- 5 Подобайло А. В., Яненко В. О. Охорона природи: Навчальний посібник до курсу «Охорона природи». – К.: ТОФІ КІМЕ, 2014 – 208 с.
- 6 Програма дій «Порядок денний на XXI століття» / Переклад з англ. – К.: Інтелефера, 2000. – 360 с.

7. Сафранов Т. А., Губанова О. Р., Лукашов Д. В. Еколого-економічні основи природокористування. – Львів: «Новий світ», 2013. – 300 с.

Додаткові:

1. Гідролого-екологічний глумачний словник / За ред. проф. А. В. Яцика. – К.: Урожай, 1995. – 156 с.
2. Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища. Підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. О. І. Бондаря, Г. І. Рудька. – К.: Вид-во «ЕКМО», 2004. – 423 с.
3. Екологічна енциклопедія: У 3 т. / Редколегія: А. В. Толстоухов (гол. ред.) та ін. – К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації». – Т. 1: А-Е. – 2007. – 432 с.; Т. 2: Є-Н. – 2007. – 416 с.; Т. 3: О-Я. – 2008. – 472 с.
4. Екологія людини: Навчальний посібник / Л. І. Сандуляк, Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Ю. Г. Масікевич та ін. – Чернівці: «Зелена Буковина», 2005. – 240 с.
5. Назарук М. М., Сенчина Б. В. Практикум із основ екології та соціоекології: Навчальний посібник. – Вид. 2-е, допов. – Львів: Афіша, 2000. – 116 с.
6. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / Заг. ред. Л. Г. Мельник, М. К. Шапочка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с.
7. Основи екологічних знань / Білявський Г. О. та ін. – К.: Либідь, 2004. – 408 с.
8. Романенко В. Д. Основи гідроекології: Підручник. – К.: Обереги, 2001. – 728 с.